

طارم ساز لارسوز و مده

دکتر یونس قاسمی
(طاریلی اینجہ کو نول)

طاریم

سازلار سؤزوندە

دكتريونس قاسمي (طاريملى اينجه كۈنول)

تهران - ۱۳۸۴

قاسمی، یونس، ۱۳۴۴-

طاریم سازلار سؤزوندہ / یونس قاسمی (طاریملی اینجه کؤنول). - تهران: اندیشه

نو، ۱۳۸۴.

عنوان: مصور

ISBN: 964-6741-95-9

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

۱. شعر ترکی - - ایران - قرن ۱۴. الف. عنوان.

۸۹۴/۳۶۱۱ PL ۳۱۴ / ۲ ط ۱۶ ق /

۱۹۹۶ ق /

۱۳۸۴

۲۸۴-۳۸۷۴۷

کتابخانه ملی ایران

کیتابین آدی: طاریم سازلار سؤزوندہ

یازان: دکتر یونس قاسمی (طاریملی اینجه کؤنول)

ناشر: اندیشه‌نو

قابلیغین طرحی: مظلومی

صحیفه‌لرین سایی: ۸۰

چاپ نوبه‌سی: ایلک

چاپ ایلی: ۱۳۸۴

چاپ یئری: تهران

سایی: ۲۰۰

اولچو: رفعی

شابک: ۹۶۴-۶۷۴۱-۹۵-۹

بیلگی‌سایار ایشلری: اورخون یابین‌انوی - ۲۶۲ - ۳۸۲۱۸۴۰

یابینلایان: «اندیشه نو» نشریاتی - تهران، اینقیلاپ مئیدانی، شمالی کارگر

خیابانی نین اوئی، فیروز پاسازی، ایکینجى قات. تلفون: ۶۴۲۷۳۷۱

اتحاف:

دېرلى آناما اتحاف

نازلى آنام کى، او زونو اينجىتدى تا من
اينجه لنمه يەم.

و با خىشى منىم آرد يمچا سوزولوب،
و من گۈزلىرى نىن يۇواسىندا ان اوچدوم
تا كۈنلۈننە يۇوا با غلايام.

***

ائويىمین چىراخى و كۈنلۈمۈن سئوگىلىسىنە اتحاف،
او كى چتىنلىك روزگاريمدا منه دايىقدىر.

***

ايىكى بالالار يەم،
نيڭار و نرگىزە اتحاف
كى بىرى آى، او بىرى گونشدى.

ايچيندەكيلر

۱۳	ياشيل طاريم
۱۵	اسلانلار بىر سى طاريم
۱۶	شانلى وطنيم
۱۷	داياق
۱۸	يۇخدور هئچ دىندىرىن منى
۱۹	گۈزگۈ
۲۰	بىرلىك
۲۰	گئيرچىن
۲۱	جىئiran
۲۲	مامالان
۲۳	آقا ايمام زمانا اتحاف
۲۴	اولو تۈرپاغى
۲۵	يۇمىشاق
۲۵	چۈرگىم
۲۶	هىللە گن (ويلچىر)
۲۷	قوزقون

٢٨	طاريمدان دىء- طاريمدان
٣٧	ياشاسين وطنيم
٣٩	يول گۈزلە يىن گۈزلە اتحاف
٤٢	غلىسيين
٤٥	قىزىل اۋزَن
٤٨	بايرامىز موبارك
٤٩	خوش گونلريم
٥١	توفنگ
٥٢	حيدربابادان ايلهام
٥٤	قىتلگىنин چارا
٥٥	باياتيلار
٥٧	آتامىن بؤيوك روحونا اتحاف
٥٩	يوْخو
٦٠	اينجه- اينجه
٦٢	اوْتۇز ياشلى اوْشاق
٧٤	چۈل
٧٥	داغلى كۈنۈل
٧٦	درباره مسلمان شدن ترکان

بؤيوک و مهربان آللاهين آدى ايله

حؤرمىلى اوخوجولار، منله تانيش اولماق ايستهين دوستلارا اوزوم

باره ده بئله دانيشاپىلرم:

آديم يونس، سۇي آديم قاسمىدير؛ من ۱۳۴۴ - جو ايلده بهمن
آيىنин اوچونجو گونوندە و بير شاختا- سازاقلى هاوادا طارىم بئلگە-
سىنىن «مامالان» كندىننە دونيايا گۈز آچمىشام. رحمتلىك آتام
محمد كندىمېزىن آبيرلى كىشى لىينىن بىرىايىدى. اوتون بؤيوک
آرزوسو بىزىم تحصىل آماقىمېزىدى، بوناگۇرە ده بو يولدا لىينىن گلن
قدىر چالىشىردى. نتىجە ده من بىش ياشىم اولاندان مكتبه گەدىپ
قرآن اوخوماغى اوپىرنە يە باشلادىم. ايلك مكتب تحصىلىمى ده اوز
كندىمېزىدە باشا وئردىم و ائله بو زامانلار آتام دونىاسىنى دېيشىپ،
گەدىپ گۈيدە بولۇتلار دالىندا مسكن سالدى و بىزى ھمىشەلىك
أتاسىز قۇيماقلا، يئتىملىك تۈزو اوزوموزه قوتىدۇ؛ آنجاق غىرتلى

آنامیز، هیمت و زحمتی ایله بیزیم یئتیملىک در دیمیزی آزالدىرىدى. او بیزیم یئتیملىک الیندە سیخیلما غامیزى آرتىق ايمکان و ئرمە يېرىدى و بیر قەھمان كىشى كىمى بیزیم ياخشى بۇيا- باشا چاتما غامیزى هیمت گۈستەرىدى. آنامىن زحمتى سايىھەسىنندە من «گىلوان» كندىنندە راھنمایى تحصىلىمى باشا و ئەرىدىم. او ندان سۇنرا زنجاندا اولان بەيارى آموزشگاهينا قبۇل اولوب. او زادا تحصىل آلماغا داوم ائتدىم و ھمین مرکزدن بەيارى دىپلۆمو ایله فارغ التّحصىل اوللۇم. او زامانلار عراق- ایران آراسىندا آغىر ساواش گئدىرىدى. من دە مىنلر جە باشقۇا و طنداشلار يىملا دۇنه- دۇنه جبهە يە گئدىب، باسقىنچى دوشمن اوردو سو ایله دؤيوشە گىردىم.

بىتلەلىكە عسگرلىك دۇورۇم جبهە لرده سۇووشدو و ۱۳۶۵- جى ايلده عسگرلىك دۇورۇنوده باشا و ئەرىب، تەرانىن بەدارى ادارەسىنندە استخدام اوْلماقلا، رازى خستە خاناسىندا ايشە مشغۇل اوللۇم. ائلە او زامانلاردا خالام نوهسى اولان عفيفە بير قىيىزى حيات يۈلداشلىغىم اىچون سئویب، اوتونلا دا اۋۇلنىدىم. او ندان سۇنرا ھەمدان او尼يۋەرسىتە- سىنە قبۇل اوللۇم. او شەھرەدە عالى تحصىل آلماغا باشلايىب، نئچە ايلدىن سۇنرا قزوين اونييۋەرسىتەسىنندە دىش حكىملىگى اوزره دوكتورا درجهسى آلماغا نائىل اوللۇم.

اونييۋەرسىتەدە تحصىل آلاراق، ايکى اوشاغىم و عائىلەمین خرجىنى اىشلەمكە قازانماق منه چۈخ چتىن ايدى؛ آنجاق حيات يۈلداشىمین كۆمگى و آغىر شرایيطة دۆزمەسى بو چتىنلىگى آسان ائدىرىدى.

ایندى تهراندا بھزيستى اوتیوئرسيتەسى امکداشى كىمى
چالىشىرام. آمما وطن، ائل- اوپا و آتا- بابا يوردو سئوداسى باشقا
سئودالارا بنزهەمز دئىه، ايندى ده اورىيىم طاريمدا قالىب و او ديارين
عشقىلە دؤيۇنور. ائله همین عشقىن كۈلگەسىيندە ده بو شعر دفترىمى
بوتون آشاغى و يۇخارى طاريملى يۇردداشلارىما اتحاف ائدىرم.

بونو دا آرتىرمالى يام كى، آذرپايجانين بؤيووك و آدلىم ديل
اوستادى، اوستاد فرزانه جنابلارى خارىجدىن قايىدىب، وطنده اولدوغو
گونلرده فورصت الده ائدىب، بو دفترى اونا دا گؤستردىم. او دا زحمت
قبول ائدىب، دفتره گۆز گزدىرىپ، قىيسا بىر يازى ايله منه محبتىنى و
بو دفتر باره ده فيكيرىنى سؤيلەدى. هابئله زنگاندا ياشايان دىئلى ديل
اوستادى مهندس كريمى جنابلارى بىر گۆزل موقدىمەايله بىزىم بو
دفتره اعتبار و آغىرلىق باغيشلادى؛ گونئىلى جنابلارى بو دفترىن
اندىت ايشلىرىنى قبول ائله يىيب، بو اىشده چۈخلو زحمت چكىب و منه
يۈل گؤستردى؛ اندىشەى نو انتشاراتى اوزلىكىلەدە يوسف فرزانه
جنابلارى بو اثرين چاپا حاضيرلانتاسىندادا منه كۈمك ائله دى. بئلە-
لىكىلە من ده بونلارين ھامىسىندان تشكۈر ائدىرم و وطنىمەين
آبادلىغى، ائلىمەين شادلىغى آرزو سۈزۈمە سۈن قۇيورام.

دوكتور يونس قاسمى

دى آيى - ۱۳۸۳

حؤرمتلى دوكتور یونس قاسمى جنابلارى

سلاملار و سايغيلارلا، سفر اوسته اولدوغوم اوچون سىزىن طارىم
حاققىندا يازدىغىنىز جانلى شعرلرى بىر آز عجلەايىلە گۈزدن
گىچىرىدىم.
شعرلر اىستر سۆز بىچىمى و اىسترسە دە مضمۇن آنلايىشى
باخىمدان اينجە و دۆيغولودور.

شعرلرىن يېر بە يېر كلاسيك قالىبىدا و يا آزاد شعر اوسلوبوندا
دئىيلدىگى حالدا شعرلر بىر سىلسە و بىر تفسىلە هاوالانىر. طارىم لهجه-
سى، زنجان لهجهسى رايىھەسىنى داشىدىغى حالدا اوتون اۋزلىكلىرى
گۈزە گلىبىدىر.

طارىمىن طبىعى گۈزلىكلىرىنىن (جانلى تصویرى اوزادا اينسان
حياتىنىن، انسان آمەيىنىن (تلashi نىن) گۈرونوشو دە جانلى دىر.
سىزه ايشىنىزدە باجاريالار آرزو لاماقلالا اثرى صافا چىخارداندان
سوئرا اونو بىر صلاحىتلى اديتورلا گىيىشدىگىزى داها يېرلى سانيرام.
م. ع - فرزانه

اۇن سۆز

آنا دىلييمىز گونو- گوندن چىچكلىپ، قول- بوداق آتير و ادبىاتىمىز اۇز گۈزلىيگىنى، ھابئله اينجهلىك و طراواتىنى چۈخالداراق، گون بىه گون گوجانىر، بو گۈزلىيگىن و اينجهلىگىن اصىل سببى، اوتون ذاتى قوهسىندىن علاوه، دىلييمىزدىن يارارلانالارين غئيرتى و ھيمىتى ده بئىوک رول اوينايىر، سئويندىريجى حالسىر كى، دىلداشلارىمىز اۇز دىللرىنى درىندىن اويرەنمه يه، اوتو منىمسەممە يه و يارارلانماغا جان آتىپ، اورك سۆزلرىنى و دوشونجهلىنى آنا دىللرىنده بىشىتىه تقدىم ائتمە يه چالىشىرلار.

«اینجه كۈنۈل»، تخلوصو ايله شعر يازان دوكتور يونس قاسمى جنابلارى طارىملى شاعيرلەرنى دىر كى، آنا يۈرۈندان اوْقاڭلاشىرسا دا، آنا دىليينه محبىتى گونو- گوندن آرتىر و بو محبىتى، سئوينجى و ماراغى گۈستىرمك اوچون، شعر دونياسىنا آياق قويوب، عاطيفەلر مولكونو آددىملايىر و اوركلىرى اوخشايىر، بو اينجه روحلو شاعير طارىمدا آناندان اوْلوب، اوزادا بۇيا- باشا چاتىپ، عالي تحصىلات الدە ائدەرك، ايندى بىر جراح و دىش موتخصىسى كىمى تەراندا اۇز خالقىنا خىدمت گۈستىرىر؛ بونونلا براپىر اوتلارين اوركلىرىن اوخشايىر، عاطيفەلرین يۇمۇشالدىر و شعر دونياسىنا آپارىر، آنجاق وطن عشقى، ائل و دىل سئوگىسى، شاعيرىن شعرە طرف يۈنلەمەسىنە سبب

اولاراق، شعر استعدادىنى اۆز آنا دىلىيندە اوزه چىتخارمېشدىр. شاعير «طاريم، سازلار سۈزۈنده»، عونوانلى شعر دفترىنى خالقىنا و گلن نسىللە هديه وئرمىشدىر. بو شعر دفترىنده دالغالانان اينسانى ايستكىل، اينجە دۆيغولار، وطنە باغلilik و اينسانلارا محبىتدىر. شاعير ايندى تهراندا ياشايىر، آنجاق هلە ده اۆز آنا يۈزۈندا گۇردويو صەنھەلر ھە لحظە و ھە آن گۈزۈنۈن اۇنۇنده جانلانىر.

بو دفترى واراقلاباندا نىچە موضوع اوخوجونون نظرىنى اۆزۈنە چىكىر؛ بىرىنچى موضوع، شاعيرىن دىل تمىزلىيى و يېنىلىيى، ھابئلە تقىيدىن اوْزاق گۈزلە قوشمالار و غزللەرى دىر. بونلار اورىيە ياتان و گۈزلە شعرلىرىدىر كى، اونلارين سطيرلىرىنده سئوگى آخر، نور جالانىر و شعر دالغانانىر.

ايكىنجى موضوع، «حىدربابىا سلام» ساياغىندا يازىلان شعرلىرى؛ او جومله دن «طاريمدان دى، طاريمدان»، «حىدربابادان ايلهام» و بىر نىچە شعرلر. بونو بىلىرىك اوستاد شەھريار حىدربابىا سلام اثىرلە دونيا ياس سالدى، ايراندا تورك دىلىينى دىرىلتىدى و يوزلرجه شاعير، شەھريارين سىسىنه سىس وئىدى. بو اثرى عواملاردا بىڭدىلر، تحصىل آلمىشلار دا سئودىلر. بوتون شەھرلەرن- اوْزاق كندلەرە قىر ھامى نىن دىلىيندە ازىز اوْلدى.

يوزلرجه بنزەتمەلر اونا يازىلدى؛ كىچىكىن بئىيۈگە قدر شاعيرلىرىمىز ايستئدادلارينى بو سبکدە سىئىنادىلار. پس يئرى واردىر بىزىم شاعيرىمىز يونس بىگ قاسمى جنابلارى دا بو ساياق شعرلر قۇشىسونلار. بو بؤلۈمۈن شعرلىرى ده يئنە گۈزلە و آخيجى دىر.

اوچونجو بؤلوم ياخود موضوع، شاعیرىمىزىن دفترىنده وطن
موضوعسىدور. شاعير اوز يوردونون طبىعت صحنهلىرىنى جانلاتدىرير،
اوتا محبت بسله يير و يادداشلاردا قالان تصویرلر يارادىر. طارىم و
اتون موختليف ماحاللارى، قىزىل اوزن و . . . شاعيرين شعرلىرىنده
اۇنملى يېر توتور.

شاعيرين گۈزل شعرلىرىنە بىر اوئرى باخىش لازىم گلىرسە
گۈزگۈ، شعرينى گۈزدن كېچىرىرىك. بو شعر چۈخ دورو بىر دىلده،
گۈزل تصویرلر، شاعيرانه آرزولار و دۆيغولارلا دۆلودور. «بىرلىك»
شعرينىدە شاعيرين دىلكلرى بىلە دىلە گلىرى:
هامى ميز بىرلىك ائديپ ال - الە تاخساق، نه اوڭار؟

قطره - قطره يېقىشىپ درىيايا آخساق، نه اوڭار؟
بو نجىب آرزىلار، شاعيرين دفترىنى باشدان - باشا چۈلقايىبدىر.
«داياق» شعرينىدە، كۈنلۈندەن داياق اولماق ايستەيير؛ او، بولۇد اوْلورسا،
شاعير ياغىش اولماق ايستەيير.

سۇن سۇزوموز بودور كى، بو شعر تۈپلوسو شاعيرين ايلك دفترى
اولاق، گۈزل شعرلر و دوشونجهلىرى دۆلودور. آنجاق سوتراكى
دفترلىرىنده داها گوجلو، داها دوشونجهلى و اينجهلىكىلرله دۆلغون
شعرلىرىنى گۈزلە يېرىك و شاعير اوچون يئنى باشارىلار و نائىلىتلر
دىلە يېرىك.

زنجان - م. كريمى

یاشیل طاریم

اٹلر ایچره باش طاریم	ای یاشیله یاش طاریم
خمسه سنه قاش طاریم	سن خمسه نین گؤزوسن
گیلانا اویناش ^۱ طاریم	گیلکلرە سئوگیلى
زنگانا يولداش طاریم	آذربایجان مارالى
خلخالا قارداش طاریم	قزوینین آلقىشلىسى
بیر آزجا ترپاش ^۲ طاریم؟	نېيە دالى قالىبسان
حقیوه حاقلاش طاریم	نېيە قالدىن يوخو دا
شفه ووروب جاش طاریم ^۴	تووشوغون انلىدى ^۳
ایتگىنلىيگى آش طاریم	گۈزلىيگىن تاپگىنن

^۱- اوینداش، بېرلىكىدە اوينايىان.

^۲- ترپش، ترپن، حرکت ائله.

^۳- ظرفىتىن آرتىقدىر.

^۴- شېھ (دالغا) ووروب جوش طاریم.

دئىنە اون دئورد ياش طاریم	عشوهلى دىر، تازلى دىر
قىئر وئرېب تولاش طاریم	دوش وسـطه، اوينا بير
اوْز دىلىنى كاش، طاریم	اوْشاقلارين دانىمهسىن
باجى يله قارداش طاریم	گۇردونم فارسجا دانىشىر
توركلىرى اوپاش طاریم	ناصالحلر يازىرلار
توركلىرى كلاش طاریم	تيلوينيزيون گۈرسەدىر
سنگ يېرىنە داش، طاریم	قۇيمايمىرلار يازام من
آنچە هستى، باش طاریم	من دە فارسجا يازىرام
نه فارسا تاي- تاش ^۱ طاریم	نه گىلکە باغلى سان
خمسە سنه قاش طاریم.	سن خمسەنىن گۈزۈسەن

^۱- تاي- توش، همتاي

اسلانلار برهسى طاريم

اسلانلار برهسى طاريم	«قىزىلزن» ^١ ، درهسى طاريم
پلنگلر نعرهسى طاريم	«آغ داش» دان هله قۇۋازانىر
نعمتلى ھرەسى طاريم	يۇخارى - آشاغى آددا ^٢
«لالەسر» سرهسى طاريم	نه گۈزل چمنلى يئردىر
آغايلە قرهسى طاريم	قويونلار گۈزل اوڭارلار
سىسلەنر جَرسى طاريم	گدىكىدن داوار قايىدىب
بالايىلە كرهسى طاريم	يئمەلى سودو- پنىرى
كەھلىكىلر فرهسى طاريم	نه گۈزل آخىب گئىدلەر

^١ - قىزىل اوزن چابى، (اوزون = آخرقا، مەجرا).

^٢ - طارم عليا- طارم سفلى= يۇخارى طاريم- آشاغى طاريم

^٣ - زەترآباد يابىلاغى

شانلى وطنىم

ياغيشين ياخشىدى، ياماندى سئلين

شۇھرتى اوچالىپ يام- ياشىل تىلىن

قىزيلزن يېغىشىب ماوى شال كىمى

دولانىب باغلابىپ قورشاغىن، بېلىن

بىر يۇغۇن آجاج تك اىقتىدارلى سان

چون گوجلو بىتىپدىر تارى شىتىلىن

حئيف اولا گۈرۈرم تازە جوانى

فارس اوڭلوب سىيىرىر بېغىن سىبىلىن

اۋلۇدىن قۇوزانىر ترياك توستوسو

گؤйلەر اوچالىرىر ايىى ئاكلىلىن

آناسى باشماغا كفىش دئىندە

اوشاقدا اوپىرەنېب دۇندىرىر دىلىن

تورك- فارس يۇخوموز، ھامىمىز بىرىك

اۋلۇرى يېخىلىسىن نسل چرچىلىن

ائللرى سالدىرىپ بىر- بىرە دئىير:

بیر- بیرینزی سیخین، دارتین، دارتیلین
 بیزلره فارس دیلین تحملی ائدرکن
 دئییرلر تورکجهنین ترکینی قیلین
 تورک، فارسجا اویرنهنیر، دانیشماق اوچون
 فارس اولماق اوچون یونخ، بیلمیرسیز بیلینا
 تورک آلیب درسینی مولا علی (ع)دن
 هئچ زادا آییلمز، دؤندرمز دیلین
 ای طاریم، ای منیم شانلی توزپاغیم
 وار اولسون غیرتین، وار اولسون ائلین
 ***

داياق

دئمیشم کؤنلومه، اولسون دایاغیم
 او اولا ياشلى بوڭوت من ده ياغیم
 او قدر سئیر ائلهیك يار كوچھسین
 يار يۈلۈندا قابار اولسون آياغیم
 دئمیشم کؤنلومه ای داغلى کۈنۈل
 تئز اوزولمه گله جك شانلی چاغیم
 او زامان من دئیەرم اوز- اوزومە
 يئنه ده شۇعلەلنیر كۈز اوچاغیم

يۇخدور هئچ دىندىرەن منى

سئوينىرم اى سئومەلى گلىب سئوبىندىرەن منى
 آيدىنلىغىن آتىن مىنib، گلهسن مىندىرەن منى
 آقىشلارام گۈرسىم اوزون، سىلەرم باشماغىن تۈزۈن
 ھەر ياندىسان يېتىر اوزون، بىللەيىب دىندىرەن منى
 دئمىشىدىن كى سىزە گلم، يۈلۈن تاپىبب اىزە گلم،
 قاتلانىب تا دىزە گلم اىستىرن سىندىرەن^۱ منى
 يارالى يام- يارالى يام، من يارىمدان آرالى يام
 بىلەمیرم هئچ ھارالى يام، يۇخدور بىر قاندىرەن^۲ منى.
 دوّلانمىشام، دوّلانمىشام، داغى- داشى، سولانمىشام
 اوّد توتوب لاب كىمى يانمىشام، يۇخدور بىر سۈندۈرن منى
 دردىم چۇخدور، غىميم چۇخدور، دردىمى هئچ بىلەن يۇخدور
 سن دە باجاريisan فقط، اوّد ووّروب ياندىرەن^۳ منى
 شىرىن يۇخودا گۈرورم، اوّجا تىيل جىن آختارىرام،
 اىستەمیرم بىر يۇخودان گلىب اوياندىرەن منى
 «يونس» دئير سۆز اھلى يم، من طارىمىن اوّز اھلى يم
 گۈرن دئير كى دلى يم، يۇخدور هئچ دىندىرەن منى
 ***

^۱- اىستىرن سە سىندىرەسان.

^۲- قاندىرەن ، باشا سالان.

^۳- ياندىرەن، ياندىرەسان.

گوزگو

ايکيميز گوزگو اولاق، چونخلو شكيللر يارانار
 جوت شكيل بير- بيرى اوسته يئتىشە، هنى قالانار
 من اولام سو گۈلۈ، سن اولاسان آى، چىتخاسان
 شكيلين دوشىسە سو اوسته سۇدا تىز پارچالانار
 من اولام سو يېرى وار، آمما سنه آى چاتماز
 بىلىرم آى دا گۈرە گول اوزووو، دالدالانار
 بىلىرن ھر سحر- آخشام و گوناوزتا چاغى لار
 گۈرمەسم گول اوزووو، كاسەي صبرىم جالانار
 من سىنин ھر نەيىنم، سن دە منىم ھر زادىم اول
 مندىن ال چىكسىن اگر بۇغدىليغىم آرپالانار

***

بىرلىك

هامىمىز بىرلىك ائدىپ الـ الـ تاخساق، نه اوـلار؟
قطرهـ قطـره ييـغىشـىـب درـيـاـيا آخـسـاق، نـه اوـلـار؟

هامىمىز باـغـچـاـ باـغـىـ سـئـيرـ اـللـهـ سـكـ يـازـىـلـهـ قـىـشـ

بـولـبـولـهـ عـشـوـهـ سـاتـانـ گـولـلـرـ باـخـسـاقـ، نـه اوـلـارـ؟

گـؤـزـيـاشـىـلـهـ سـوـوارـىـبـ اوـلـ سـارـالـانـ گـولـلـرـ بـىـزـ

شاـخـتاـ وـوـرـموـشـ چـىـچـگـهـ گـونـ كـيمـىـ شـاخـسـاقـ، نـه اوـلـارـ؟

دوـزـ اوـلـوبـ دـوـزـلوـگـىـلـهـ عـءـمـرـ سـورـوبـ، شـادـ يـاشـاـيـاـقـ

هـرـ نـهـ غـمــ غـصـهـ يـوـكـوـ وـارـسـاـ، بـوـرـاـخـسـاقـ، نـه اوـلـارـ؟

تـكـجـهـ سـنــ منـ دـئـمـيرـمـ، اوـلـكـهـنـينـ اـهـلىـ نـهـ كـىـ وـارـ

حـقـلـهـ بـىـرـلـشـمـكـ اوـچـونـ سـئـلـ كـيمـىـ قـالـخـسـاقـ، نـه اوـلـارـ؟

***

گـؤـيرـچـىـنـ

قـانـاتـينـ آـچـمـىـسانـ گـئـنـهـ گـؤـيرـچـىـنـ

يـوـوـانـدانـ قـاـچـمـىـسانـ گـئـنـهـ گـؤـيرـچـىـنـ

بـوـلـوتـلـارـ اوـزـونـدـهـ قـانـاتـ چـالـىـرـسانـ

اوـچـمـادـانـ دـاشـمـىـسانـ گـئـنـهـ گـؤـيرـچـىـنـ

ماتـ قـالـدىـمـ نـىـيـيـهـ سنـ يـوـوـانـ آـپـارـىـبـ-

قوـيـوـداـ سـاـچـمـىـسانـ گـئـنـهـ گـؤـيرـچـىـنـ؟ـ

جئیران

«تفسیم تنگه گلیب کؤنلومو جانان آپاریب»
 اورییم پاره‌لنیب، دیده‌سی مرجان آپاریب
 بیر باخیشدا او گؤزلری بیر جامه اوخیش^۱
 جامیله مست ائله‌ییب، اوزگه‌یه مئیدان آپاریب
 زاهدا هئی دئمه: مئی نوش ائله‌مه، خرقه‌نی گئی
 شیخ صنعاں اورگین بیرمه تابان آپاریب
 دانلاما، سؤیله‌مه هئی باغلاما بئل سئوگیلینه
 کؤنلومو بیر سورو تک او به‌یه چوپان آپاریب
 «یونس»- ین هر سؤزونون داد- دوزو سنسن گؤزلیم
 هر زمان سؤیله‌ییری: قلبیمی جئیران آپاریب
 ***

^۱- اوخشار، اوخشايان، بنزهين.

مامالان^۱

وطنیم ھر ایکى گۈزۈم مامالان
 شعرىمده، سازىمدا سۈزۈم مامالان
 آيرىلدىم، آيرىلىق اوڈو يامانىدى
 دى سىنسىز من نىچە دۈزۈم مامالان؟
 گر سنه قۆزولار قۇربان دىشەلر،
 قۇربانام من سنه، اۋۇزم مامالان
 فغانە گلمىشىم ھىجران اوڈونىدا
 يانمىشام چىخىبىدى كۈزۈم مامالان
 يئتىملىك شاختاسى منى دؤيوبىدور
 ايندى كى أرىيىب بۇزۇم مامالان
 اىستىرم قايىدام، سىنە دئمەلى -
 اورك دۇلۇسو وار سۈزۈم مامالان
 قايىدام قۇينوندا بىلە يۈخلىيام
 دىيەسەن يات منه قۆزۈم، مامالان!

^۱ - مامالان كىنى شاعيرىن دونيايا گىلىيگى كىندىدیر.

آقا ایمام زمانا اتحاف

بللى دير يار گله جك، آمما منيم يوخدور اوژوم
 هر زمان گلسه منيم دلبريمه چونخدو سؤزوم
 هله يول گوزله بيرم، جاده لره گوز تيکيرم
 طاقتيم لاب توکنيدى، قوتاريپ چونخلو دئزوم
 ائله قىيىدىرما گۇتۇرموش، ناخوشاتاي اوئورم^۱
 گۈرمەسم گر اوزونو كۈر اولا كاش ايڭى گۈزوم
 ايستەسن گۈزلىريوه جانىمى اتحاف ائدرم
 اى سنه قوربان اولا ھم قويونوم، ھم او كۈزوم
 نه قىدر، واى نه قىدر، بسىرى سن آلاھ گۈزلىم
 هيجر او دوندا ائله ياندىم كى، داها چىخدى كۈزوم
 آى كىمى سالدى ايشيق بو كۈنلۈن بوز گۈيونه
 سىن عشقىن، سىن عشقىن، سنه قوربان من او زوم.

^۱ - اونمك = ھذيان دئمك.

اولو تۈرپاغى

اىستەمزدىم دانىشام، سۆز بىلە گىلىدى ئېرىرم
 سن خيالىندا توتان قدرجه من سۆز بىلىرم
 تا گونش دېرماشا داغلار دالىسىندان يۇخارى
 من سحردن گئچەنин قاپ-قاراسىن تىز سىلىرم
 بىر كسىن يوخ چنهسى لخىماقە، اولدودا قۇى-
 كفنين سن بىچەلى، من ده ناما زىن قىلىرام
 اولو تۈرپاغى سېپىلىدى بو جماعت اوزونە
 بو سبىبدن اوْجالان اوْت كىمى هئى قىرپىلىرام
 او قىدَر ياندى منىم دىل- دۇدا غىيم اىستى سودان
 اول سبىبدن دى سرین سو ھاچان اىچىسم پىلىرم

بۈمۈشاق

اورگىم قان اوْلوب يۈلداشلاريمدان
 اوْخو بو ماجرانى قاشلاريمدان
 دئدى بير گون منه يۈل، يۈمۈشاق اوْلما
 گل اوپىرن چتلىكى سن داشلاريمدان!
 اگر يۈمۈشاق اوْلان، پامال اوْلارسان،
 من اوپىرتدىم بونو ھم ياشلاريمدان.
 فلك، يۈلداشاريملا هئچ ايشىم يۈخ
 منى سالما اوْزاق قارداشلاريمدان.

***

چۈرگىم

اۇزگەلر بىلەمەسەلر، سن كى بىلىرسن حالىمى
 چۈرگىم قالدى ياوان، آيى آپاردى بالىمى
 باشىما بئرك قۇيا يۈلداشىم اگر يۇنخدو سۆزۈم
 اينتىظارىم يۇخودو، سن ده بۇشالدان دالىمى
 اليم آششاقى دوشوب، يۇنخدو منه بىرجه باخان
 گل سن آللادا خبر آل بىر پۇزولان احوالىمى
 سىسىمە سىس وئىن اوْلسا، ائلهمم آه و فغان
 ايستەمم كى اشىيدە بىرجهسى قىل و قالىمى

هیللەگن (ویلچئر)

او، بیزیم شەردە ياشاییش ائدیر
 پاپیزین ياز ائدیر، يايین قىش ائدیر
 جوت قىچى آسلامىب هىللەگن اوستە
 يوققوشو چىخانماز، قا يېد يش ائدیر
 دار باخىش باخىشه گۈزو ساتاشسا
 اينجىمز كۈنلۈنۈ چۈخ گىنىش ائدیر
 شىكوهسى يۇخ اوتون، رضايىتى چۈخ
 هر زامان آللاھى ستايىش ائدیر
 باخماكى سرىلىپ هىللەگن اوستە -
 او قورۇ جانىيىنى وئللەمىيىش ائدیر
 او شىردى، حىيف اولا ياغى دوشمنى
 غورەجاق اوزومۇن تىئى يئمىيش ائدیر
 بو كىشى تك قالىپ، اوتو بىلەن يۇخ
 او فقط اوزويلىخ خوش و بئش ائدیر.
 بو كىشى سينما پردهسى اوڭلۇب
 مىن اوستە گىتمەيى نمايش ائدیر
 نە بىلەر، نە قانار جىنگى گۈرمەن
 بو كىشى نە تەھر ياشاییش ائدیر؟!

قوزقون^۱

اوز گئزومله گۈرдوم منىم جنازەمى آپاردىلار
آپارماسايدىلار منى ايتلر گلىب قاپاردىلار
ایتلر ده قاپماسايدىلار، گونش قاباغىندا قالىب
قوزقونلارا مئيدان اوْلۇب، گلىب منى تاپاردىلار
اوندا آتىم دىدىم - دىدىم دىدردىلر، يېرىدىلر
سوموكلرىم چۈلە دوشوب، سورتوب يئرە، ياپاردىلار
سوموكلىدن اوت گئيالىب، لالە، بنؤوشە اوْجالىب
بىر دستە آت گلىب اوْردا ھۆسلىنىب چاپاردىلار

---

^۱ - قوزقون = لاش خور، ات يېشىن قوشلارдан بىرى.

طاریمدان دى - طاریمدان

گۈزل چىخدى بو سۇز منىم تاریمدان
 سئويندىرن نىدا گلدى طاریمدان
 سوپىلە گىنن داغ باشىندا قاریمدان

يادا گتىر تو تىلارىمدان، ساریمدان
 طاریمدان دى، طاریمدان دى، طاریمدان

اوشاق چاغىن، گئتمىشىنى شعره چك
 چوخ كندىمدن، يئتمىشىنى شعره چك
 كىچمىشىنى، ايتمىشىنى شعره چك
 يوردومداندى، كندىمدن، باغلارىمدان
 طاریمدان دى، طاریمدان دى، طاریمدان

باشىم خلخال، آياغىم دا لۇوشاندىر
 چۈلۈم دۇلۇ اوزرلىكدىر، يۇوشاندىر
 داغىم دۇلۇ كەھلىگىلە دۇوشاندىر
 سوپىلە گىنن آلا گۈز اوولا رىمدان
 طاریمدان دى، طاریمدان دى، طاریمدان

«آب بر» دئمه، دئ ماراللار برهسى
 جىنت كىمى «پير همدان» درهسى
 «قانلى چايىن» پامادۇرۇ، ترهسى

قوهـونومدان، قارپىزـ خيارلاريمدان
 طاريمدان دئ، طاريمدان دئ، طاريمدان

«درام» دئمه، قدمتى چىنه اوخشار
 «كىلچ» دئمه، بىنالنھرىنىه اوخشار
 قىزـ گلىنه، گۈزىل «پرچىنە» اوخشار

سوئىلەـ گىينن صفالى داغلاريمدان
 طاريمدان دئ، طاريمدان دئ، طاريمدان

«گىلوان» دئمه، دئ دوـممانلى كندىم
 «سياورود» باشى دوـممانلى كندىم
 «مامالان» دا صفالى، شانلى كندىم

سوئىلەـ گىينن تاقـ تاق «داشلى» لاريمدان
 طاريمدان دئ، طاريمدان دئ، طاريمدان

بللهـ گىينن گۈزىللرى «سېرداـدا»
 اوـجا بۇيلىو دلبىلرى «تەراندا»
 سېـرە چىخان يارـلە «كولـه سېـرـانـدا»

سوئىلەـ گىينن حىالى قىزـلاريمدان
 طاريمدان دئ، طاريمدان دئ، طاريمدان

آباد اوْلسون «زهتر آباد» باغلارى

ياز اوْلاندا چيچكلىر داغلارى

آنا ديلين دانماسين اوْشاقلارى

دئىـنه شيرين ديللى اوْشاقلاريمدان

طاريمدان دى، طاريـمدان دى، طاريـمدان

يئـمهلى دـير «ماهانـين» يـئـر آـلمـاسـى

نه شـيرـينـدـير «ـهزـارـرـودـ» وـن آـلمـاسـى

مـزـهـلـى دـير فـينـديـقلـارـين چـالـماـسـى

سوـئـيلـهـيـگـيـنـنـ «ـآلـتـيـنـكـوشـ» وـن نـارـينـدانـ

طارـيمـدان~ دـى، طـاريـمدـان~ دـى، طـاريـمدـان~

«ـچـوـرـزـقـ»ـ يـن تـورـشاـ شـيرـينـ آلـچـاسـى

ـشـنـسـتـانـ»ـ يـن خـوشـ نـاـخـيـشـلـىـ قـالـچـاسـى

ـآـجـاـجـلـارـينـ قـارـقـالـارـىـ سـارـچـاسـى

ـسـوـئـيلـهـيـرـلـرـ هـرـ نـهـ وـارـدىـ وـارـيمـدانـ

طارـيمـدان~ دـى، طـاريـمد~ دـى، طـاريـمد~ دـى

ـسـيـاهـ پـوشـ»ـ وـنـ اـينـدـىـ لـبـىـ خـنـدـانـدـىـ

ـشـيرـينـ سـوـ»ـ يـونـ سـوـيـوـ شـيرـينـ چـوـخـدـانـدـىـ

ـبـهـرامـ آـبـادـ»ـ بـاغـينـ، لـرـلـارـ بـيانـدـىـ

ـكـورـدـلـرـدـنـدـىـ، لـرـلـارـدـانـ، تـاتـلـارـيمـدانـ

طارـيمـدان~ دـى، طـاريـمد~ دـى، طـاريـمد~ دـى

«گیلانکشه»، بهشته بنزr کندیم

باغِ ارم بنزr «اندر» کندیم

«سانسیز» یمدا داغی دولو زر کندیم

سوئیله گینن گزکچی آتلاریمدان

طاریمدان دی، طاریمدان دی، طاریمدان

قیش گلنده داغلاریمی قار آلار

دومنان چؤکر، يئر - گؤی بوتون قارالار

آیدینلیغا چیخیب، دئین قارالار^۱

سوئیله گینن یای ایله باهاریمدان

طاریمدان دی، طاریمدان دی، طاریمدان

«لالهسر» ده داوار سورویله ياتار

«جوده کى» ده ماللار باش - باشا چاتار

«باکلور» دا تاتلار شیرین بال ساتار

سوئیله گینن شیرین باللى آریمدان

طاریمدان دی، طاریمدان دی، طاریمدان

«کهیا» منیم چوخ آبیرلى ئئلیمدى

«ایچ و آرشت» قوشما ساچیم، تئلیمدى

تاریخ بونيو تورکون دیلى، دیلیمدى

سوئیله ایتگین دوشىن پاشالاریمدان^۱

طاریمدان دى، طاریمدان دى، طاریمدان

گۈبگىمدى «قىطۇل» و «ھيندى زمى»
بېنگىمدى «كوهكىن» و «غلام چمى»
شعره گتىر ياشىل تئلى «پىرچمى»

بىرده سؤيلە فيندىقلى «پاسار» يەمدان
طاریمدان دى، طاریمدان دى، طاریمدان

يايدا «تشویر» سودان تشویشە قالىر
«الزىندا» دا يارپاقلار تىز سارالىر
آمما «تسىگىن» قىزىلزىندن باج آلىر

سۈئيلە ياي- قىش آخان او چايلارىمدان
طاریمدان دى، طاریمدان دى، طاریمدان

«بنارود» كى «امير خسرو^۱» كىندى دى
«آستا كول» ده طارىمەن دىلبىندى دى
«بىندرگاه» دا طارىمەن باش بىندى دى

سۈئيلە گىن داغداكى شار- شارىمدان
طاریمدان دى، طاریمدان دى، طاریمدان

شعره گتىر «چوڭومبە» و «چېرىان»-ى

۲- روادى لر، جستانى لر، كىنگىلى لر واختىلا طارىم منطقەسىنده دۆولەت قورموش و بوتون ایران و عراق اۋلەلرینە حاكىم اولموشلار. (بو بارەدە «شهرىاران گمنام» كىتابىندا آرتىق معلومات وئىلىپىدىر).

۳- امير خسرو دارايى زىنگان و طارىمەن بؤيوک شاعىرلریندن.

چؤلان قالیب یوخسوللوقدان هر یانی

ییخیلسا گر یوخسوللووغون یارغانی

اوئندا بو سس چیخار بولبوللاریدان

طاریمدان دی، طاریمدان دی، طاریمدان

«شاه مئیدانی»، «محمودخان^۱»ین گۆزويدو

منم- منم دئمک اوتون سۆزويدو

آمما دئین گونش دوشموش بوزويدو

سۈيىلە گىنن آواره خانلاریدان

طاریمدان دی، طاریمدان دی، طاریمدان

«چىزە» دى سىدلرىن ماؤاسى

ايستى اوڭار «صومەبرىن» ھاواسى

«تارستان» دى شاعيرلىرىن روپاسى

سۈيىلە گىنن چىنى «ولوار»- يىمدان

طاریمدان دی، طاریمدان دی، طاریمدان

«ونىسر» ده بىر ناخىرچى تاپىلمىر

«گوھر» ده ده ائودە چۈرك ياپىلمىر

بىر كىس ايندى چۈبان اولماق دا بىلەم

سۈيىلە گىنن سۇرويلە داوارىمدان

طاریمدان دی، طاریمدان دی، طاریمدان

آمما «وناب» عاشيق مەد^۱ كىدى دى

^۱- محمودخان ذوالفارى طاريمىن أدلىم خانلارىندان.

عنایت^۳ ده «قىمە دشت»- ين قىندىدى
«وزنه سر» ده عىسانىن^۴ دلىبىندىدى

ياز منىم اول ايگىت بالالاريمدان
طاريمدان دى، طاريمدان دى، طاريمدان

دئ نولوبدو «قارقلىچم» قارپىزى؟
«كلىعيم»- ين انجىرىلە يارپىزى
«لهنه»، «زر» ده شاختاسى، قارى، بۆزى
اوش—ويورم قىشىدا ياغان قاريمدان
طاريمدان دى، طاريمدان دى، طاريمدان

«هيندى كندى» چمى اوسته چم يۇخدو
«پاوه رود» دا هر نه واردى، كم يۇخدو
هر يئerde كى قىزىيلزن وار، غم يۇخدو
سۈيىلە منىم قىزىيلزن تك ياريمدان
طاريمدان دى، طاريمدان دى، طاريمدان

«دستجرد» ده اسراڤىلى^۵ دوغان كند
چۈلۈ دۈلۈ سارىمساقلا سوغان كند
«كھريز»- ين ده چۈلۈ دۈلۈ چۈغان كند

^۱- محمد نجفى.

^۲- عنایت رحمانى.

^۳- عيسى احمدى.

^۴- شهيد اسراڤيل محمدى.

سوئیله گینن گؤزل «ده بهار» یمدان
طاریمدان دی، طاریمدان دی، طاریمدان

«چیزه»، «بروج» گیرد کانین آوالی
شامادشت «ده چوخ صفالی هاوالي
بوتون طاریم واردی اوتا باوالی^۱

سوئیله گینن آغاچ لاردا باریمدان
طاریمدان دی، طاریمدان دی، طاریمدان

«سرخه دیزج» بوغازیمدا سوزلریم
«سرخه مئشه» مئشه سینده یوزلریم^۲
«قاضی بولاق»، «مورستانه» گوزلریم

دیله گلیب سوئیله هر نه واریمدان
طاریمدان دی، طاریمدان دی، طاریمدان

«زاچکان»^۳ دان عبید زاکانیم وار^۴
«تیارک» ده اییده، گیرد کانیم وار
هر یاندا کی گولوم وار، تیکانیم وار

^۱- باوال: وبال، بورج، (طاریم شاما دشته بور جلودور،- دئمکدیر).

^۲- یوز پلنگ، بیر نوع بیرتیجی حیواندیر.

^۳- آشاغی طاریم کندلریندن و قزوینه تابع اولان زاکان.

^۴- ساتیریک شعرلر شاعیری و فیلسوف عبید زاکانی آشاغی طاریمین زاچکان
کندیندن اولموشدور؛ آنجاق اونون قزوین اهلی اوّلدوغونو یازیرلار.

سـؤـيلـهـ گـيـنـ چـيـچـكـلـىـ

طاريمدان دىء، طاريماـدان دـىء،

بهاريـمـدانـ

طاريمـدانـ

من طاريـمامـ، دونـياـ وـارـكـنـ سـؤـزـوـمـدـورـ

«يونـسـ» اوـغـلـومـ منـيمـ ايـكـىـ گـوـزـوـمـدـورـ

ماـوىـ گـئـيـدـهـ پـارـلاـيـانـ اوـلـدـوزـوـمـدـورـ

شـاعـيـرـ اوـغـلـومـ، سـؤـيلـهـ گـيـنـ طـارـيـمـدانـ

طارـيـمـدانـ دـىءـ، طـاريـمـدانـ دـىءـ، طـاريـمـدانـ!!!

ياشاسين وطنيم

آى طاريم، قىش گلسىن، داغلار قار اوّلسون
 قارلارين أرييىب، قوى بهار اوّلسون
 داغلارين بزەنسىن لالهزار اوّلسون

توتلارين يئتىشجك دۇلو سار اوّلسون
 ياشاسين وطنيم، ائليم وار اوّلسون

زيتونلار يئتىشسىن، ياغىن^۱ توتسونلار
 اوّتلارين اوّجالىب، باغىن توتسونلار
 باغلارين گؤيرسىن، ياغىن^۲ توتسونلار

آغاچلار بار وئرسىن، دۇلو نار اوّلسون
 ياشاسين وطنيم، ائليم وار اوّلسون

قوّيون سوروسوyle داغلارين دۇلسون
 داغلارين اوّلتاتىپ چىچكلى اوّلسون
 قۆزولار ننهسىن آمسىن تۇخولسون

هر يانا باخارسام مال - داوار اوّلسون
 ياشاسين وطنيم، ائليم وار اوّلسون

^۱- ياغ روغن
^۲- ياغيش

گول ايله، چىچكله داغ- داش بۇيانسىن
 قىزىلزن جىغىرسىن، يئر- گۇئى اوپانسىن
 قىش باخسین داغ- داشا اورىي يانسىن
 سئل قالخسین، چاي، بولاق قوى آخار اولسون
 ياشاسىن وطنىم، ائلىم وار اولسون

گىزىلتەز طارىملى، هر ياندا دئير
 قزوينىدە، تهراندا، زىغاندا دئير
 «يونس» چۈخ دئىيىدىر، الآن دا دئير
 چىچكلى طارىميم پايدار اولسون
 ياشاسىن وطنىم، ائلىم وار اولسون
 ****

يول گؤزلەین گؤزلە اتحاف

سن سیز ای سئومەلی گول، باغچالارا قوش قوتماز
سن گلن، شهريميزيه بير بىلە بايقوش قوتماز
سن گلن، شهريميزي گولله، چىچكله بزهريك
سن گلن، ظولم ائلهين كيمدى سه بۇرۇنۇن ازهريك
گل آقا، تىز گل آقا، اى ياشىل عمامە آقا
سن گلن بوللارا، من گول دوزھرم هر بوداقا

***

تو بىابى شهر ما رونق دىيگر گىيرد
«چاھ تنهايى ما سيل كبوتر گىيرد»
بى تو گر مى گىزىد دىيروز و امروز خودم
گر نيايى چە كىنم با دل پر سوز خودم
بە رهت دىيدە نەهم چۈنكە مرىيەم من آقا
نوڭر و مخلصتم، عبد و عبييەم من آقا

***

پاییزیم يازه دئنر گئرسىم اگر گول اووزونو
 دلى اوّلدوم ائلهدىكجه دىلىم ازبر سؤزونو
 آغ آتىن مىن، چال اووزون قامچىنى ئالىم باشينا
 قۇى دئىيەك قوربان اوّلاق، ھم گۈزۈنە، ھم قاشينا
 گل آقا، تىز گل آقا، اى ياشىل عتمامه آقا
 سن گلن يوللارا، من گول دۆزەرم ھر بوداقا

***

روزها چشم به راهت نگران شب كردم
 و شب از غصەى مهجوري تو تب كردم
 تو بىا حجت حق، دىدە به راه است جهان
 ھمه اندر پى ديدار و تو از دىدە نهان
 به رهت دىدە نهم چونكە مريدم من آقا
 نوکر و مخلصتم، عبد و عبيدم من آقا

***

زىتونون لخلىنى آل الله، ياشىلدى آقا
 گۈزلوروك گلمەگىوي بىز نىچە يوز ايلدى آقا
 اى امامت و ولايت گۈيونه بدر تمام
 ظولمىلە بىدعتى محو ائيلەمگە ائيلە قىام
 گل آقا، تىز گل آقا، اى ياشىل عتمامه آقا
 سن گلن يوللارا، من گول دۆزەرم ھر بوداقا

***

تو بیایی دل ما وسعت دریا گیرد
 عدل تو ظلم و ستم از همه دنیا گیرد
 تو بیایی همه عالم به اطاعت گردند
 کافر و مشرک و مؤمن به عبادت گردند
 به رهت دیده نهم چونکه مریدم من آقا
 نوکر و مخلصتم، عبد و عبیدم من آقا

***

گوزلریمدن نه قدر قانیاش آخا، آقا دئیم
 دؤندریب گه او زومو دریایا، گاه داغا دئیم
 ای امام حسن عسکری نین بال بالاسی
 گلگیلن، دونیا او لوب بیر بؤیوک حیوان قالاسی
 گل آقا، گل - گل - ای یاشیل عتمامه آقا
 سن گلن یوللارا، من گول اکرم هر بوداغا

غليسيين^۱

هاوا چوخ ايستى دير، يامان ايستى دير
 آغاچلار يۇخلايىب، يارپاقلار اسمير
 و غمه گئديبدير آرپا- بوغداميز
 اوراقلار كوتلىب، هئچ زادى كسمير

***

غليسيين آغاچى تىلىن دارايىب
 تىللرى جواندىر، اوزو قارييىب
 ننه جان باخىرى اوغلو- قىزينا
 سئوينىر گۈردو كجه عئمرى يارىيىب

***

غليسيين آغاچى كۈلگەلى آغاچ
 گونش ايستىدىكىجه كۈلگەسىن اىچىر
 ايستى دن، يانقى دان ايستى يىللرى
 سارالان سونبولون زولفونو بىچىر

***

---

^۱- بىر نوع سؤيود آغاچى دير.

غليسين آجاجىن استقامتى
 داغلارا برابر داوم گؤسترير
 ايستى ده، سوپوقدا طاقت گتيرير
 هيمتسيز اينسانا مرام گؤسترير

***

غليسين آجاجى، اوشاقلىق يادى
 گولدورن، اوينادان زمانى بىلدىر
 باشىندا اوتوران سارچانى - سارى
 توفنگى گؤسترىپ كمانى بىلدىر

***

ياتقادا ياتىبديр سوروپىله قويون
 جرسلىر سىسلەنير، ايتلر ده اولور
 قارانلىق گنجهدى دودوگون سسى
 قارىشىپ سىسلە، چوبان دا گولور

***

چمندە أيلەشىپ آداخلى گلىن
 «بگ بولاق» سريندىر، نسيم ده اسىر
 بير دستە للانى درېپ منتظر
 اوينايير، اوخويور:- آداخلىم گلىر

***

اوشاقلىق دئورانىم، شادلىق زامانىم
 هاوالى گونلر واى، هاوالى گونلر

گونلریم ياماندى، حالىم دا يامان
سۇوووشوب كىچدى او صفالى گونلر

***

قىزىلزن اوياقدى، بالىقلار اوياق
غلىسين يوخلايىب، ھم باغلار ياتىپ
قىزىلزن^۱ اوياقدى، گۈيده آى اوياق
كندىمiz يوخلايىب، اوشاقلار ياتىپ

***

غلىسين آغاچى كۈلگە سالىبدى
كۈلگەسى ايستىنىن جانين آلىبدى
ھوسە گتىرىپ بىچىنچىلىرى
بىچىنلر بىچىلىپ يئرده قالىبدى.

^۱- قىزىل اوزن چايى.

قىزىل اۇزَن

أوزاق يېردىن يۈرۈعون گلىر قىزىللىزنى

داغى - داشى يارىر، دلىر قىزىللىزنى

نااله چكىر، دئين ملىر قىزىللىزنى

بىزىم يوردا خوش گلمىسىن آخار چاي

اولكەمەمىز دە فقط سنه باخار، چاي ا

يۈرۈيون سوئيوم يۈرۈلموين ايلاھى

خىرەلنمىش گۈرۈلموين ايلاھى

دوز گىندەسن بۈرۈلموين ايلاھى

بۈرۈلغاندان^۱ بورخولو قاج گۈزلىم

بۈرخوق^۲ يېردىن قوزخولو قاج گۈزلىم

گوجلوسنسە، گوجون چكمە گۈزۈمە

بىر آن دايىان بىر قولاق وئر سۆزۈمە

دئىدى طارىيم دونن منىم اوزومە

خان آرازىن يولداشى دىر قىزىللىزنى

آرپا چايىن قارداشى دىر قىزىللىزنى

^۱ مىرداب.

^۲ كچ.

کوردوستاندان يۇلا دوشوب قاشمیسان

میانهده قافلاتتىدان آشمیسان

منجىلده ده سدە دولوب داشمیسان

سن خىزىرىن اورگى نىن بندى سن

او دنىزىيەن شىكىرى سن، قندى سن

شاھرود چايى قىزىلزاڭنە ئىكىز - تاي

منجىلده ده بېرلىشىبدى ايکى چاي

سفید رود دا گىلكلەرە اولوب پاي

ازل گوندن اوتسدا كى سن چاي اولدۇن

کورده، توركە گىلكلە سن پاي اولدۇن

يازدا غرور توتار سنين گۈزۈسى

قۇزخوسوندان هئىچ كيم دئمىز سۈزۈسى

دللىر تك يئيرىن اۋز - اۋزۇسى

دى منه كى سئلىننە نە فايىدا وار؟

بىلمىرسن كى ياز سۇتونندا ياي دا وار

سن يۇلون گىشت، سولار سنى تاپار سو!

قىش گىلننە، شاختا سنى قاپار سو!

سن شاختانىن بۇزۇن سىتىدىر، آپار، سو!

بۇز سېپىلىپ دوردانەدىر دئىيەسن
دۇشاب وۋۇرۇپ، قرقىلەسىن يىئىەسن^۱

بىر گۈن سىندىن گىچىدىم، گىتىدىم آدايا
اىستەيىرىدىم كى قايىدام او تايا
سئودايا باخ، سئودايا باخ، سئودايا
بۇرۇلقانَا باسىدىن منى بۇغۇلۇم
«يونس» كىيمى بىر بالىقدان دۇغۇلۇم.

^۱- بۇز خىردارى، بۇز قىرىقلارى، قىزىل اوزن چايى قىشىدا دوتوب دوشىرىدى، يازدا دوتۇو آچىلىپ گىننە اۇزولىھ بۇز تىكەللىرى دە گتىردى. بعضىلار او بۇز تىكە لرىنى سوڈان توتوب، اوتلارى دۇشاب ايلە يېرىدىلر.

بايرامىز موبارك

قىش قارين وئردى سئللره شاختانى وئردى يئللره
 موشتولوق وئردى يئرلره بايرام گلىبىدى ائللره
 ايل بايرامىز موبارك

دومان چكىلدى داغلاره بولبوللر گىلدى گوللره
 گول اوزوونو آچىپ- توتوب قاش - گۈز آتىر بولبوللره
 بو سۇز دوشوبىدو دىللرە: بايرام گلىبىدى ائللره
 ايل بايرامىز موبارك

دورنا قاطار - قاطار گىچىر، ياخشى چمنلىرى سئچىر
 چمندە بىر قىز آيلەشىپ، گولو- بنؤوشەنى بىچىر
 شادلىق دولوب كۈنلەرە، بايرام گلىبىدى ائللره
 ايل بايرامىز موبارك

خوش گونلريم

خوش گونلريم طاريما كىچدى قالدى
 فلك منى وطندن آيرى سالدى
 اوشاقلىغيم طاريماين چؤللىرىنده
 گونش ووردو گوموش جانى قارالدى
 اوئيرنمه يه غربت ائله يوللاندىم
 غريبلىكىن قوردو منه بارالدى
 هاچانىمىدى ائلدن آيرى دوشىم من
 گىنىش دونيا نظرىمده دارالدى

زنگاندايدىم گونوم چاق سۇووشوردو
 چون گوداريم طاريما چۈخ دوشوردو

تهراندایام گونوم گوندن بتىدى
 توستو، دمير، شوڭوغ - پولوغ شەھرىدى
 شوکر اللەھە هر نە واريم، اسىكىك يۇخ
 آمما منه زىندگانلىق زەھرىدى
 مردم بوردا قارىشقا تك دولانىر
 هئچ بىلينمير نەشكىل، نە تەھرىدى
 چۈخ بؤيوڭدور؛ آمما منه بو تهران -
 بىر قارىش يېر، دۇورو بوتون چېرىدى

دئيرىم كى گۈيرچىن تك اوچوم بىر
 قانات چاليم، گۈزل يوردا كۈچوم بىر

ایندى منىم بير خانىم كى قىزىم وار
 خانىم دئمه رىحان و ياربىزىم وار
 شوکر آللەه ياشايىشىم شىرىندىر
 شىرىن سۇزلۇ نىگار و نىڭىزىم وار
 يار، يازىمى چىكىدى گىتدى تەرانا
 بىلەمە بىر كى ياي سۇتو پاپىزىم وار
 من سئودا يابۇيانمىش بىر عاشىغان
 خوشواختام من هر زامان كى سىزىم وار
 يارىم اگر گلە منلە طارىما
 طارىم قۇربان اوڭار منىم يارىما

توفنگ

توفنگ الـدـه چـيـخـديـم دـاغـا

بـير قـيـز گـوـرـدـوم گـيـرـيـب باـغا

ايـسـتـيرـديـم بـير مـارـال وـوـرـام

مارـال دـوشـمـوشـدو، دـوزـدـاغـا^١

***

توفنگـيـ اـئـنـديـرـيـب سـالـدـيـم

چـيـگـنـيـمـه دـؤـنـدـريـب قالـدـيـم

ياـريـم دـوشـرـكـن يـادـيـم

نـشـيـ دـه حـزـين هـاـوا چـالـدـيـم

***

توفنـگـيـم بـير مـارـال عـشـقـى

كـبـاب اـئـديـر مـارـال عـشـقـى

بارـوت تـكـين اوـد توـتمـوشـام

چـوخـ اـينـجـيـدـيـر مـارـال عـشـقـى

^١ - دـوـسـتـاغـاـ، بـنـدـهـ.

حیدر بابادان ایلهام

شاما دشتین^۱ سرین يئلى اسندە
 سلمان قاقا قارپىزلارى كىنندە
 كوتام^۲ اوستە پنير چۈرك گتىردى
 اۋزو يئدى، منه دىئى: بىئ سىن دە
 من يئىردىم، دۇيدورمازدى او يئمك
 او دئيردى گئردون يئمك، نە دئمك؟!

گۈزل يوردوم، گۈزلىكىن وار اوْلسون،
 دۆمان گلسىن، داغ باشىندا قار اوْلسون
 اوو گزىنسىن آتگىننە يايىلىسىن
 بو سۇز مندن كىندرلىيندە جار اوْلسون
 آيرىلىمايىن، ائل اىچىننە ياشاين
 آيرىلىغىن سۇزۇن دىبىن قاشىيىن

^۱ - شامادشت آشاغى طاریم يايلاقلارىندا نىدەرلەنەتىرى.

^۲ - كوتام = آلاچىق.

گؤزل یوردوم قىيىيلزنىن خارىلدار
 گۇئى اىپ تكىن او زاق يېردىن پارىلدار
 ياغىش ياغسا، سۇلار آخسا، سېل اولسا
 تو تو شوغو حىدىن چىخىب خارىلدار
 تو تو شوقسوز^۱ اينسانىلە قوروشما،
 يانىندان گئچ حالىنى دا سۇروشما

«مردىلى^۲ لە داغا گىتىدىك ياي ايدى
 داغلار بوتون جنگل ايدى، چاي ايدى
 «خرمىز^۳» ده يۇلۇ آزدىق، قۇز خودان
 هر آغا جا دئىيردىك كى آيىدى
 «دوز يورد^۴» دا بىز يۇلۇ تاپىپ قاچىردىق
 سئوينمكىدىن قوش تك قاناد آچىردىق

^۱ تو تو شوق = ظرفيت.

^۲ مردىلى محمدى.

^۳ طارىمىن اوْجا داغلاريندان.

^۴ دوز يورد مامالان يايلاغىنىن يۇلۇ اوستىدە بىر كۈوشىن دىرى.

قىلىگىنن چارا

گونلریم قارا

چۈرگىم پارا

ايستيرم گىدم

بىلمىرم ھارا

****

آلا گۈز يارىم

قىلىگىنن چارا

او قارا تئلين

آل الله دارا

***

باخميسان منه

وورموسان يارا

كيم دئيىب گىرك

ظولىم ائدن يارا؟

بایاتی لار

وور اوزووه بـزه ک قـیـز،
چـیـخـاـق دـاـغـدـا گـزـه ک قـیـز
دـئـیـبـ - گـولـوبـ، دـانـیـشـاـقـ،
غم شـوـشـهـ سـینـ آـزـهـ ک قـیـزـ!

طـارـیـم اوـسـتـو گـیـلـانـدـیـ،
چـؤـلـو دـوـلـو اـیـلـانـدـیـ،
يـاخـشـیـ يـاـ يـاخـشـیـ لـیـقـ اـیـتـ،
يـاخـشـیـ لـیـفـیـ بـیـلـانـدـیـ.

«خـرـمـسـزـ» اوـجـا دـاـغـدـیـ،
دـؤـورـهـسـیـ بوـتـونـ باـغـدـیـ.
ائـلـ اـیـچـینـدـهـ يـاخـشـیـ اوـلـ،
باـشـینـ، بـدـنـینـ سـاـغـدـیـ.

ایـگـیـتـ اوـغـلـانـ بالـ اوـغـلـانـ،
دوـدوـکـ گـؤـتـورـ، چـالـ اوـغـلـانـ!
خـالـاـ قـیـزـینـ گـؤـزـلـدـیـ،
ائـلـچـیـ گـؤـنـدـرـ، آـلـ اوـغـلـانـ!

ایـگـیـتـ اوـغـلـانـ بالـ اوـغـلـانـ،
گـئـتمـهـ دـایـانـ، قالـ اوـغـلـانـ!
ائـلـچـیـ گـؤـنـدـرـ، آـلـ منـیـ،
قوـلـ بوـینـومـا سـالـ اوـغـلـانـ!

ایـگـیـتـ اوـغـلـانـ بالـ اوـغـلـانـ،
اوـزـونـدـهـ تـکـ خـالـ اوـغـلـانـ!
اوـزـونـ اـثـتمـهـ اـلـچـیـ لـیـکـ،
دـئـیـلـرـکـیـ کـالـ اوـغـلـانـ!

ای کاش بیر گول اوّلایدیم،
 بیر گول آچیب سوّلایدیم
 يار باخایدی گولهیدی،
 مندە باخیب گولهیدیم.

ای عزیزیم سؤزه باخ
 أغلار قالان گؤزه باخ
 يانیرام عشق اودونا
 كۈنلۈمده كى كۈزه باخ

ای طاریمین زالانى
 كۈچوب يۇخدور قالانى
 غربت ائلده ياشاسىن
 منى يادا سالانى

ای کاش بیر گول اوّلایدیم
 بیر آچیب، بیر سوّلایدیم
 يار گلهیدى يانىما
 بوينونا قول سالایدیم

آتامىن بؤيوك روحونا اتحاف

كندىمىز، واى، دئين ياسا بؤيانىب،
 من يئريرم، بؤيوك بابام،
 بير آز گئدىپ دايانيب
 نه اوْلوبدور؟

گئچن گئجه كندىمىز يوْخلامىشدى
 يو يوْخلايان كندده بيرى ناخوشدو
 نه اوْلوبدور؟

دان چاغى من ائودن چۈلە چىخمىشدىم
 بؤيوك بابام ايله آتا مينمىشدىم
 ناهار چاغى كنده گلىپ گۈروروك -
 كندىمىز، واى، دئين ياسا بؤيانىب
 نه اوْلوبدور؟

ايستى هاوا اوز - گۈزومو داغلاير
 بؤيوك بابام منه باخىب آغلايير
 نه اوْلوبدور؟

سبحان الله سسى كتدن قۇوزانير
 باغ باشىندا چۈخ بير عدە گۈرسىنير
 او دستەنин قاباغىندا آنامدير
 قول قاناتى سېنان قوش تك چىرپىنير

ایستى هاوا اوز - گۆزومو داغلايير
بئيوک بابام منه باخىب آغلايير

كندىمىزىن يۈلۈ - اىزى داشلى دير
كندلى لرىن ھامى، گۆزو ياشلى دير
سبحان الله دئىنلر ياخىنلاشىپ
هر كس منى گۈرۈپ، بىردىن آغلاشىپ

آنام دئىدى: - يېتىيم بالام خوش گلدى
اي آتاسىز بالام، آتان دينجىلدى
اوندان سوترا گۈرۈم باجىم دا گلدى
- قارداش، آتام، تۇيۇن گۈرەبىلمەدى
ايگىت گىشتىدى، بىر چوخ زامان قالمادى
منله باجىم قول - بۇنىونق، آغلىرىق
او دستەنин قلبىنى بىز داغلىرىق
دستە گىثير، سورۇنورم دالىنجا
ھەنئى دئىيرىم:
آتام، آتام، آى آتام!

باجىم دئىيرىم:
اوئلدوز آتام، آى آتام.
آنام دئىيرىم:
اوئلدوز كىمى يۇخ اوئلدون
من دئىيرىم:
اوئلدوزلارا تاي آتام.

يۇخو

نېيە دىلسىز دوشورىن

آغزىنا ساققىز آلىب دانىشميرسان؟

دده ياندىرىدى منه ايلك باخىشىن

يۇخوما گلسن اگر

منىم نىسگىلى جانىم،

گئنە دە تئز اينانار

ترزەدن عاشيق اوڭوب،

گئنە دە نىسگىللەنر.

اینجه - اینجه

کند اوْزاق،

بۈرغۇن بىچىنچى،

ایستەپىر بىچىن بىچە

ایستى دن تىنگە گلىب،

ایستەپىر آيران اىچە.

نه بىچە، نه اىچە؟

أريپىر اينجه جانى

اينجه - اينجه، اينجه - اينجه.

اوْسگورور آلا اوْكوز

دئىيەسن ناخوش اوْلوب

اوْزو ده ناخوش اوْلوب

خسىلى^۱ ناخوش اوْلوب

اريپىر ناخوش جانلار، اينجه - اينجه، اينجه - اينجه.

عىالى ايش اوْزادىب

اوْخويور ياي ايله قىش، باشىندان گىچىرتىدىگىن -

^۱- زمى، اكىن اكىلە يېر.

آغلاییر اینجه- اینجه، اینجه- اینجه.
 اوشاغى گول^۱ سپىبدى
 هور كورو ايشيقدان او
 قۇرخورو بىشىكدىن او
 آرييير ناخوش جانى
 اينجه- اينجه، اينجه- اينجه.
 هانى بىر اىتى اوزاق،
 هانى بىر جانلى اوڭوز،
 هانى بىر نازلى طېب؟
 اوخويور بىچىن چى مىز
 گئنە دە زمى اوستە
 گئنە دە ناخوش جانى
 آرييير اينجه- اينجه، اينجه- اينجه.

---

^۱- قىزىلجا، سرخك.

اوْتۇز ياشلى اوْشاق

منى آللە قارغىيىب يا يارىدىب،

بىلەمیرم

ائىلە تۇرپاگىلە اونس تاپدى كۈنۈل

ئىچە ايللر بۇيۇ گىچىدى دئىيرى:

- اوْز گىئنە تۇرپاغە گىتىر !

ائىلە تۇرپاقدى، آتامى آپارىب باغرىنا باسىدى

آنامىن قامتىنىنى آيدى سارالتىدى

منى آمما آييرىب اوْرتايى سالدى

دئىدى: دور قاچ ا

ائىلە قاچدىم، آياغىم چۆخلو اىلىشىدى

بو نه ايشدى؟ !

گۈز آچىپ داغلارى گۈرۈم كى بىلىشىدى

بىر ۋەقەر^۱ دۆممە دوزوم چىكدى بوياندان

بىر ۋەقەر دۆممە دوزوم چىكدى او ياندان

بىر درە اوْلدۇ چىچككە بۇياناق

درەنى گوجلو سو گىلدى دەغنى^۲ ائتدى

منه او تۇرپاغى دۇغدو وطن ائتدى

^۱- قاتار، دوزوم، سىزرا.

^۲- درين، عميق.

گؤيو اوڭلۇزلىويودو
 داغلارى دوزلىويودو
 سولارى بوزلىويودو
 منيم اي گوللو چىچكلى وطنىم،
 طارىميمى!
 دوشاغام تۈرپاغىوين عشقىنە واللاه دوشاغام
 دئىهسن، من كى اوْتۇز ياشدا هله بىر اوْشاغام
 دئىيرم بىرده گللم،
 داغلارىندا سورونم
 چۈللرىنده گۈروننم
 بىر چۆخايلا بورونم
 اوپىنالىيام، گون دىيە قاش گۈز، اوزومە
 قارالام، هئىوا گولو تك سارالام
 سىندىرام غم بىللىنى، بۇراخام غصە يوكون
 سىندىرام بالتا كىمى غم كۈتوگون
 ***
 «جولمه- جولمه^۱» «گىزىلن پرچىك^۲
 هانى اكىر^۳، هانى قامت^۴؟

۱- بىر تەھر اوپىنندور.

۲- بىر اوشاق اوپىنندور.

۳- اكىر نظرى.

۴- قامت قاسمى.

مگر اوڭدو كى، قيامت،
 هامى گئىتدى، هامى ايتدى.
 دئىهسەن بىر كسى بىر كسى تانىمىرى
 آتا اوغلوون، باجى قارداش سانىمىرى
 بو نە ايشدىر دؤشەنپىر كۈنلۈمە بال خاطىرەلر
 گاھى دان شوتەبىر^١ تك باتىرى
 كۈنلۈمە اوڭلەمېزىن عشقى گىنە
 حالىمى پۇزغۇن اندىر، دوشۇرم اۆز يادىما
 ***

دۇغولان گون گۈرۈرم؛
 داغلارا قان ائندى او گون
 آنامىدا گۈرۈرم باغلادى بىر لىنى^٢ او گون
 «شىر نسا» بىر دنه قابىل مامادىر
 منى دونىيا يە گتىردى،
 بلەدى بىر بلگە، ائلە قىزدىرىدى منى
 بىلەمەدىم قار يېنىرى -
 قاپىدا شاختا يىلى چىرپىنېرى
 دۇغولان گون -
 موئالى دوڭلو پىنېرىدىن گۈرۈم

^١ بىر نوع اويوندور.

^٢ بىشىك، گەوارە.

تاباغى دولو چئركدن گئردىم
اوچا بۇيلو آنامى،
گول ياناقلى باجىمى، قارداشىمى
هامىسى دئوره ووروب
دۇغulan كئپەنى چوخ عزيز توتوب
و آتام شوكر ائلەيىر، آنامى آغىرلايىر

***

گئرورم سود امر اوڭدو قلغۇمۇ
گئرورم لندى دە ياتميش بالا يام
اوزومۇ مىلچىگە ساتميش بالا يام
آغلىرام، قىشقىرىرام، آنام گلىب
دؤشەنېب قۇينونا هئى دىرەنلىپ
تا اميم سود، قرارىم يۇخدۇ منىم
كئپەيم سوددىن سواى يوخ يىئىھىم
بىلمىرم يۈرغون آنام ايشلەيىرى
بىلمىرم لۈكەلرى پامبىق ائدىر
يا گئدىب اينكلەرە ھئروك وورا
گىردكان اىچ ائلەيە
پامادولار يەتىشىپ، گئدىب درە
سورو گلدى بىرەيە، سود ساغاجاق
من آجيقدىم، او گرک بۇشلايا اوز ايشلەدىگىن
من دوشىم باغرىنا هئى دىرتەم وورام

آخى من بىر دنه كۈرپە اوشاغام
 هم آجام، هم سوسوزام، آنامى اىستەيىرم
 بۇيالىب آغلاماغى قاتىشىدىرىپ گولمەايلە ملس ائدىب
 گولورم، آنام باخىر هوسلەننير
 بىلە يۈرغون جانى دا نفسلەننير
 اوپورو آغ ياناغى، بالام دئىير
 سورادان آتىب گؤىيە، تو تور منى
 تو ئىلايىر، هئى تو ئىلايىر، قىيدىخلايىر
 من گولنده او بالام - بالام دئىير

***

بۇيالىب ايمكلىرىم
 بو زامان من آنامى اينجىدىرىم
 گىندىرىم هئى بويانا، هئى اويانا
 يۇخدو قۇرخوم كوزەدن سو جالانا
 بىلەمېرىم بایدادا سود وار، اليمى هئى باسىرام
 بىلەمېرىم اوچاقدا اوڈ وار، قاچىرام
 بىلەمېرىم تىمچەدە آش وار، يېتىخىرام
 بىلەمېرىم چووالدا ماش وار يېتىخىرام
 هر نه وار، آندىرىرىم، سىئىندىرىرىم
 سورادان يواش - يواش دىرىماشىرام -
 دىوارا، تاقچايىا هئى قىئىناشىرام

بئچارا آنام گلير داد ائله يير:

- اوشاق ياواش!

من باخيب ال - او زومو تور شادي رام، آغلایيرام،

او، باسير باغرينا، قويمر آغلایيم

***

من ايکي ياش اوشاغام

دورورام توّلانيرام

دوشورم آياق يالين اويناييرام

گؤرورم يول گنديرم سئوينيرم

***

چاتميشام بئش ياشيمما

ياي اوّلوب، اكير^۱ ايله من و غلام^۲

بيزلىرى مكتبه گوندردى بابام -

«كهريز»^۳، بير - ايکي آغاج يولدو او زون

ملاميز «محمد حسين»^۴، آتامين يولداشى دير

گنديريك مكتبه ابجد او خوياق

قرآنى هئتجى لە يك، ختم ائله يك

كنديزده بيري اولسە، اونا قرآن او خوياق

^۱ - اكير نظرى.

^۲ - غلام سسلهدىگىمىز على قاسمى.

^۳ - كهريز بير كندىن آدى دير.

^۴ - كهريزلى رحمتلىك محمد حسين.

نه قدر شئوكتى وار-

مش داداش^۱ ياسينى ازير بىلىرى

بىرى ئولسە، جومعەلر ايل باشاچاق دعوت اوّلور

تۇيۇغۇن بودون يئىپىر، ياسىن اوخور

بىز اگر ياسينى بىلسك كئفييمىز

مش داداش تك توغۇلاردى يئىپىمىز^۲

***

ايندى اوّلدو كى منىم يئددى ياشىم

اوج باجىم واردى و بىر گول داداشىم

بىر آنام وار كى سودان دوزلۇڭ آلىپ

بىر آتام واردى بىزە كۈلگە سالىپ

يئددىمىز آلتين^۳ ئوين يېڭىشاقى يېق

چوخ اوزاق آرزولار آرزىلىرىق

ياي اوّلور يابلاغا سارى گئدىرىيك

«وكش» و «نولده» اوتراتق ائدىرىيك

پۇرو^۴ قۇرۇدق

پۇزمۇز گوللو چادىردان قۇرۇلوب

ھر يانىندا اوچالىپ قىرمىزى گوللە،

^۱ - مرحوم داداشلى قاسمى.

^۲ - توغۇلاردى يئىپىمىز: تۇيوقلاردى يئىپىمىز.

^۳ - قىزىل، قىرىپل بۇيالى.

^۴ - چادىر.

بۇنى آتىب ختمى چىچكلىر
 ائليمىزدە سېلىپ داغ بۇيونا
 من دە قوللوق ائدىرم آغ قۇيونا

آغ قۇيون ناخوش اولوب
 بۇينو آيرى قۇيونوم، آمما «قارومپا^۱» قۇيونوم
 بورمه دردىكجه يئىير، آمما مگر قارنى دۇйور ؟ !
 گئچه اوّلدو، اوّلامىز «نولدە» ياتدى
 ياتدىسا، گوجلو بولوت گىلى اوّياتدى
 ائله ياغدى، ائله اسى، پورولار اوینادى يئلده
 سورو دە ياتاقدا ياتمىش، مله يېر
 چۈبانىن ايتلىرى هر ياندا هورور
 اوپادان سىس اوّجالىب ولولەدى، ھلھەلەدى:
 آتامىن شىكوهسى قۇوزاندى گؤىيە:
 شوکور اوّلسون، نە كولكدى !
 آنامىز دا گئورورم چىرپىنيرى:
 - واي، اوشاقلار اوشویر، ناخوش اولار
 سئل گلر، دار و نادارى آپارار
 صوبىجىك اوّبا دئ يولدو يئل ايلە
 درە دولدو سئل ايلە

^۱ قارىنلى - يېيىمجىل.

ال ايله يا بيل ايله
 باغلایيرلار پورولار پوزولمهسين
 تا اوشاقلار اورگى اوژولمهسين
 صوبح اوْلوب، اوْبا يېغىشىدى يئريدى
 «باباخانلى»، سوره «دوز يوردا» سارى
 مئه قايىتىدى و گونش چىرپدى اوْزون داغه- داشه
 تا كى نيسكىللە ئەلين كۈنلۈنو آرام ئەلەدى
 دئىيەسن خام ئەلەدى
 پورولار تاكى يېغىشىدى، ئەل يئريشىدى
 گئنە ساققاللى بولوت قاش- گۆزون آتدى
 كولك اوْلدو، مئه ائنib جىنگلە دوْلدو
 آمما بىز يۇل گئىدىرىك
 كىشى لر دە دوداق آلتدا دانىشىر
 آتامى دا گۇرۇرم، قاش- گۆزونو قىرىشىدىرىپ
 توْرشادىب قاش- قاباغىن سؤليلە يېرى:
 - يئيشىك «بگ بوللاغا^۱»، يېغىشاق داغ اوْتاغا دىنچىرىك
 «قازانان^۲» دا ياغىشە دوشدوک گئنە
 آنامى دا گۇرۇرم، ايكى خىردا باجىمى تىز باسىرى ساغ- سۇلۇنا
 اوْزو گر اىسلانا، هئچ شىكوهسى يۇخدور
 سؤليلە يېرى:

^۱- بگ بولاق = مامالان يايلاڭى

^۲- قازلان يايلاڭى.

ای اوشاق، هالیک اوئون هاوا سویوقدور
ولى من جوممیله جول ایسلامیرام
و گرک يوں گئده کروان-

بونودا من قانیرام
یتیشک بگ بولاغا، اوں دره واردير سانیرام
***

یتیشیب بگ بولاغا، تفz یوکو اندیردی بابام
اوتابغی تئز بزهدی نازلی آنام
اودون آتدی اوچاغا

منی باسدی قوجاغا
و سویوق دیل - دؤداغیم ایستى قوجاقدا قیزینیر
و یوخوم گلمگیله سویوق اوچاق دا قیزینیر
خاشخاش و آمرودو یاپلاقدا سوروش
نه اوئار بيرده اولايدی او گوروش
***

منیم اوں - بیر یاشا چاتدیغیم زامان
بئله بیل، گول کیمی سوئلدوغوم زامان
گئوروم آتام ناخوش اوئوب یاتیب
منه ده فلك غمین یوکون چاتیب
آتامی یاتیزدیریب

ائله آخ- وای دئیری، منی آخ وای صداسی اینجیدیری
اوچا بونیلو آتامی آغیرلایب آغلایرام

گئدیرم مسجیدە من ناماز قىلىپ آللاهىما يالواريرام:
آللاهىم !

دئگىن عزرايىلا، قاپ- باجايا دولانماسىن
و اگر آتام اوله، من سوّلارام
بىلىرم اگر گىندە، من نوّلارام
بوردا بىر اينجه بالا اينجىنېرى
أتاسى ناخوش بالا اينجىنېرى
سنى زهرايە قسم، وئر آتامىن شفاسىنى
گۈرمەييم اولمه بىنىن جفاسىنى
ھئيوا تك ياناقلارى سارىنتىدى
گىچە- گوندوز ايشى ده زارىنتىدى
و آتام گىتدى او ايل
و آنام، يوز كىشى جە غىرتى وار
چىرىمىسى بىلدە آنام
بىلى چىكىنинدە آنام
ھم اكىر، ھم بىچىرى
پىشىرىر، ھم تىشىرىر
ھم آنا اوْلدو بىزە ھم ده آتا،
كىمسە ده واردى بىلە نازلى آنا ؟
***
گۈرۈرم اوْن اىكى ياشىمىدىلىغى

دئيريك رحمته^١ بيز:

رميش/رميش/رميش/رميش.

او آلير اللرينه او زون قميش

او ائله حيرص يئيير، داد ائله يير

بيزى آمما نه قدر شاد ائله يير

سوزادان او ز گتيريب او ز گه سينه

- دئيريك-

حسينقولو^٢، بوئنو سولو

بو، حسين جيت قوزودو^٣

قووزانيب «دادا- واوى» سؤيوش دئير

هاميايا اولدوروم و دؤيوش دئير

آمما بهمن^٤ هامينى لوقا ائدير

بيرىنىن آغزىن آيىب يانسىلىرى

هاميدان بير دنه يانسى^٥ بيليري.

***

^١ - رحمت الله عباسى.

^٢ - حسينقلى قاسمى.

^٣ - تو خس و شيطان.

^٤ - بهمن نجفى.

^٥ - يامسى، سس و يا بير ايشى گولونجه قوياراق گؤستردىك.

چۈل

يازيق قورۇ چۈل

اورگى خوشدور

چىچكلىنمه مىش

يازا قاباق گىدىر.

يازيق قورۇ چۈل

چوخ اوزلودور.

گولسوز، چىچكسىز، بولبولسوز -

يازى قوتاق ساخلايير

يازيق قورۇ چۈل

.....

داغلى كؤنول

قولاق آس، داغلى كؤنولدن دانيشيم
گئجه - گوندوز بو دانيشماقدى ايشيم
اىلە قاتديم باشيمى، گئچدى عئمور
بىلمەديم، گىشتدى يازيم، گىلدى قىشىم
قوچالىق آلنىمى خط - خط اىلە يىپ
ولى يۇخ، من جوانام، واردى دىشيم
آلا گۆز يارىلە من خوش ياشايام
ايستەمم كى قوچالارلە قاتىشيم.

درباره مسلمان شدن ترکان

به وقتی که بشر در جهل بودند
 همه بی تربیت، نااھل بودند.
 نه ناموسی، نه غیرت، نه حیایی
 سیاهی در سیاهی در سیاهی
 به پای چوب و سنگ و خاک بی جان
 به کرنش رو نهاده بت پرستان
 و دختر ننگ و عار هر عرب بود
 و قتل او فریضه بر عرب بود
 همه در بند پول و زور و شهوت
 همه پابند کفر و عجب و نخوت
 به وقتی آدمی بودند در بند
 به درد آمد دل پاک خداوند:
 - ستم بر خود مکن فرزند آدم
 که از روح خودم بر تو دمیدم
 و اینک دین خود کامل نمایم
 تو را بر لطف خود شامل نمایم
 شما را ره نمایم بهترین ره
 شما را شه نشانم، برترین شه

شهی برتر ز ابراهیم و موسی
 و دینی بهتـر از آئین عیسی
 که او مردی چهل ساله امین است
 ز درد جهل این امّت غمین است
 محمدجان، توبیـ انبوه ناـ هل
 محمدجان، توبیـ با قوم در جهل
 بخوان با اسم الله و به پاخیز
 چراغی بر سیاهیـ ها بیاویز!
 محمد شد روان سـوی خلایق
 زبانش وانمود او بر حقایق:
 - خلایق، من رسول آخرینـ م
 رسول ایزد جان آفرینـ م
 و راه رستـ گاری است این ره
 همه پرهیزـ گاری هست این ره
 به جز این ره طریق بهتری نیست
 کسی هم برتر از آن دیگری نیست
 فقط پرهیزـ گاران برترینـ د
 به دینـ م راستگویان بهترینـ د
 عرب از کردهـ خود شد پشیمان
 و کم کم می شود تازه مسلمان

پس از صلح خَدَیْبَه رهبر دین
 به دنیا می‌نماید نشر آیین
 روان شد پیک احمد سوی ایران
 به دربار شه بدخوی ایران
 و شه ناخوانده نامه پاره بنمود
 ولیکن خویشتن بیچاره بنمود
 و پیک دیگرش روم را نوردید
 و کاخ قیصر از شور و شرر دید
 نمی‌خواهم که تاریخ باز گویم
 ولی یک نکته از این راز گویم
 که نقل ناسروده می‌سرایم
 امید است از پس آن هم بر آیم
 به تاریخ آمده: پاشای ترکان
 همان پاشای اوّزهای خراسان
 که او سردار «اوّز» و «آذ» بوده^۱
 و سالار همه قفقاز بوده
 چو بشنید آمده پیک پیامبر
 بگفتا: ره بدید آید به این وَر

^۱ - اوّز = اوزبک تورکلری، آذ = آذربایجان تورکلری.

به نزد شه چو شد، گفتا سلامی
 منم پیک نبی، از قوم سامی
 نبی من رسول آخرین است
 و دین من به دنیا بهترین است
 سپس بحثی مفصل کرد با شه
 که ما این نقل را کردیم کوته
 جوابش داد شه: الله کیم اوْلموش؟
 محمد کیمدی و کیمدن دوغولموش
 جواب آمد: که الله مهریان است
 هم او که خالق کل جهان است
 و شه فرمود: «او، تورکلرده شاماندیر^۱».
 یاراتمیش یئر - گئیو، اول مهرباندیر
 عرب گفت: او رساند رزق ما را
 هم او روزی دهد شاه و گدا را
 و شه فرمود: بیزه شامان وئریبدیر
 یئمک، ایچمک بیزه ارزان وئریبدیر
 عرب گفت: او غفور است و رحیم است
 و او دادار و متنان و کریم است
 و شاه کیرپیک ووروب چونخ گشتدى فیکره
 و اللر گؤیده مشغول اولدو ذیکره

^۱ - شامان: شَمَنْ، خدا، الله، معبد

هاچاندان چۇخ سۇرا کى، كىرپىك آچدى
 گولومسوندو، دۇdagى آزجا قاچدى
 دئدى توركىلرا بىلىن آللە شاماندى
 شامان آللە و آللە مهرباندى
 عرب قارداش، داها بسىرىق قوتار سؤز
 سىزە آللە، بىزە شامان وئریب گۈز
 و هر نە ياخشى سؤز گۈرسك ايناندىق
 ايناندىق او سؤزون اوستە داياندىق
 و مندن سؤيلە او گول اوزلو يارە
 دئنە گلسىن بىزىم گوللو ديارە
 دوغو توركستان و قفقاز و بالكان
 اوilar بوندان سۇرا تازە موسىلمان
 بىزە پاي وئرمىسىن پايىن چوخ اولسون
 سنى ايستەمهينلەر، دىئ يۇخ اولسون !

Tarım sazlar sözündə

Yazan: Dr. Yünüs Qasimi

تهران - میدان انقلاب - اول خیابان گارکر شمالی

پاساز فیروزه - طبقه دوم - انتشارات اندیشه نو

تلفن : ۰۲۶۷۳۷۳۷۶

بهاء : ۱۰۰۰ تومان

شایک : ۹۵۴-۶۷۴۱-۹۵-۹

ISBN: 964-6741-95-9